

ЮДАЙКА НА ТЕРЕНАХ ЖИТОМИРЩИНИ

Наприкінці ХХ ст. незалежна Україна стала на шлях демократичних перетворень. Головним спільним завданням народу України є творення майбутнього разом у мирі та злагоді, виховання толерантного відношення до народів, які з давніх-давен мешкали на українських землях. Особливої уваги в складних соціально-політичних умовах становлення і розвитку молодшої демократичної держави потребують школярі, студенти, аспіранти, юні активісти громадських організацій і політичних партій. Залучаючи молодь до дослідницької роботи, історики Житомирщини прагнуть виховати покоління з глибоко гуманістичною мораллю, привити інтерес до вивчення маловідомих сторінок історії рідного краю. Багато ще не введено в науковий обіг матеріалів з історії євреїв Житомирщини, на землях якої багато століть вони проживали. На початку ХХ ст. на її теренах нараховувалось 133 єврейських міст і містечок. Саме тому науковці історичного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка велику увагу приділяють залученню учнівської та студентської молоді до дослідження суспільно-економічного, соціально-політичного та культурного життя євреїв на Житомирщині. Протягом 2002-2008 рр. кафедра історії України провела сім учнівсько-студентських краєзнавчих науково-практичних конференцій "Наш рідний край: історія і сьогодення", де свої дослідницькі роботи з історії Голокосту представляли учні з Бердичівського, Романівського, Новоград-Волинського, Любарського, Андрушівського районів.

Кращі з учнівських та студентських робіт були надруковані в збірниках матеріалів конференцій та відзначені грамотами. При вивченні предметів "Джерелознавство історії України" та теми "Національні меншини України" в курсі "Українознавство" студенти виконують курсові роботи, реферати, опрацьовуючи районні архіви, збираючи свідчення очевидців. Часто інтерес до вивчення юдаїки зберігається у майбутніх вчителів і після закінчення університету та вже їх учні приїждять на конференції з новими матеріалами.

Позитивним аспектом є співпраця викладачів і студентів історичного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка з Житомирським міським осередком вивчення історії Голокосту, який очолює доцент кафедри гуманітарних наук Житомирського технологічного університету О.І. Дідківська. Спільно проведені "круглі столи" і міжвузівські семінари дають можливість залучити до вивчення історії євреїв Житомирщини ще більшу кількість молоді.

Суттєвим впливом на обрання теми з юдаїки є надання консультацій щодо написання науково-дослідницьких робіт кандидатам та дійсним членам Малої академії наук і членам етнологічно-краєзнавчої експедиції "Чуття єдиної родини" ЖОЦТКСЄМ Житомирської обласної ради. Все частіше учнівська молодь обирає для вивчення теми з героїчного чи трагічного минулого євреїв їх міста, містечка чи села. Навіть якщо ці роботи не мають великої наукової ваги, то таку роботу треба неодмінно проводити, виховуючи стійкий інтерес до історичного минулого єврейського народу.

З метою збереження історичної пам'яті про сотні тисяч євреїв, які проживали на теренах Житомирщини, їх внесок в українську та світову культурну спадщину, в економічний розвиток краю було вирішено проводити щорічно кафедрою історії України Житомирського державного університету імені Івана Франка, Житомирським благодійним центром „Хесед Шломо“, Житомирським державним технологічним університетом, Житомирським міським управлінням освіти та Житомирським міським осередком вивчення історії Голокосту конференції „Євреї на Житомирщині: історія і сучасність“. Перша конференція відбулася 23 жовтня 2007 р. в приміщенні Благодійного центру „Хесед Шломо“. В її роботі взяли участь викладачі та студенти вищих навчальних закладів, вчителі, учні, громадські діячі. Фінансування конференції та публікація її матеріалів була здійснена БД „Хесед Шломо“, директором якого з 2000 р. працює Софія Григорівна Зайцева. Підвищений інтерес до заходу виявили засоби масової інформації Житомирської області. Стало зрозумілим, що треба готувати нову конференцію, бо кількість бажаючих взяти в ній участь швидко збільшувалась.

15 квітня 2008 р. була проведена друга конференція, в якій взяли участь викладачі та студенти історичного та соціально-психологічного факультетів, Інституту філології та журналістики, Інститут педагогіки Житомирського державного університету імені

Івана Франка, Житомирського державного технологічного університету, дослідники проблем юдаїки з Києва, викладачі вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, вчителі шкіл та учні Житомира і області.

Якщо проаналізувати стан вивчення історії євреїв Житомирщини, то можна побачити позитивні тенденції. Вийшли з друку монографії Ю.Поліщука і О. Іващенко „Євреї на Волині у XIX - на початку XX ст.", Н. Рудницької „ Освіта євреїв Волинської губернії у XIX - на початку XX ст.", збірник єврейських пісень „Пісні єврейської вулиці (за ред. М. Моїсєєвої)".

В статтях В.Венгерської „Економічний аспект діяльності євреїв Російської імперії", „Роль євреїв у розвитку банківської системи Житомирщини в XIX - на поч. XX ст." проаналізовано внесок євреїв в економічний і фінансовий розвиток регіону, Н. Бовсуновської „Музична освіта єврейського населення Волинської губернії як одна із складових традиційної духовної культури регіону", Е. Набедрік „Внесок єврейських музикантів у становлення і розвиток Житомирського музичного училища ім. О. Косенка" здійснено аналіз діяльності видатних діячів музичного мистецтва регіону, добродійність єврейських громад досліджують Н. Сейко, Г. Махорін, М. Котенко, різні аспекти історії євреїв у 20-30-ті роки XX ст. досліджують Л.Гуцало, О.Жуковський, В. Шнайдер, М. Лутай, Н.Місяць, О.Дідківська, Г.Міщук, трагічну долю євреїв Житомирщини вивчають Р. Барало, М. Кордон, О. Дідківська, Г.Мельник, молоді історики Г.Полетаєв, Л. Катрич-Домалєвська, М. Нагорна, А. Самолук.

Кандидат історичних наук, старший викладач Жуковський Олександр Іванович активно займається проблемами юдаїки та взагалі національних меншин з 2001 року, коли розпочав роботу над дисертаційним дослідженням. Питома вага роботи присвячена саме історії єврейського народу Правобережної України у 20-ті роки XX століття. До сфери інтересів належать питання історії єврейської культури, освіти, діяльності громадських організацій, політичних партій саме у регіональному вимірі. Публікувався у 9 Запорозьких єврейських читаннях. Крім цього має низку публікацій з юдаїки у фахових виданнях, затверджених ВАК України. Бере постійно участь у конференціях "Євреї на Житомирщині: історія та сучасність".

Вивчення історії євреїв на Україні, зокрема Житомирщині, професійними істориками, краєзнавцями, учнівською та

студентською молодцю має важливе значення для поповнення сторінок етнічної історії. Воно буде сприяти вихованню толерантності, поваги до людей в новому демократичному суспільстві.